

הלכות תפילין לולו

קמה

נפרד מחבירו ואם אינן נוגעין בנזף האות או שנוגעין זה בזה פסולין²⁹⁷ וצריך לתקן לבתחלה אבל בריעבד אפילו לא עשה להן כלל תנין כשרין²⁹⁸.

ויש פוסלין²⁹⁹ אם לא תיניג שעמנ"ג ג"ץ ויש להושי לדבריהם להחמיר בשל תורה ולתקן³⁰⁰ ואפילו בתפילין מועיל תקון³⁰¹ ואין בזה משום שלא כסדרן הואיל ונזף האות צורתו עליו:

ז ונהגו הסופרים לעשות עוד תנין בכמה מקומות³⁰² ואין חשש בזה³⁰³ רק שיהיה מאד כשעושים על הזו"ד או על הוא"ו שיעשו תנין דקין³⁰⁴ שלא התקלקל צורת הוא"ו או הזו"ד:

ל' זמן הנחת התפילין ובו ג' סעיפים:

א גדול שבר מצות תפילין¹ וכל מי שאינו מניח² הרי הוא בכלל פושעי ישראל בגופן ואף אם נמנע³ מפני שצריכים גוף נקי⁴ ושמא לא יזהר בקדושתן עבירה היא בידו שבשעת קריאת שמע והפלה עכ"פ בקל יוכל ליהדר.

ושנו החכמים⁵ ליום הדין אם יהיה זכאי במצות תפילין כף זכות מברעת ואם פשע בהן כף חובה מברעת שאין לך גדולה ככל מצות עשה שבתורה יותר ממצות תפילין שהוקשה כל התורה כולה לתפילין שנאמר⁶ למען תהיה תורת ה' בפך לכך צריך כל אדם שיהא זהיר במצות תפילין⁷ וכל הזהיר בהן מאריך ימים⁸:

ב מצוות להיות עליו כל היום⁹ אבל מפני שצריכים גוף נקי¹⁰ שלא יפח בהן¹¹ וצריך שלא יסוח דעתו מהם על דרך שנתבאר בס' כ"ח¹² ואין כל אדם יכול ליהדר בזה נהגו שלא להניח כל היום ומ"מ צריך כל אדם ליהדר בהן להניח בשעת קריאת שמע ותפלה¹³ (שהרי באותה שעה בע"פ הוא נוהר מהפיה¹⁴ והיסח הדעת¹⁵ בענין שנתבאר בס' כ"ח):

ב ר"ה י"א, א. מור וש"ע שם.
ג רא"ש פ"ק דר"ה סי' ה. הובא בב"י. וראה מ"א ס"ק א.
ד שבת נט, א.
ה ר"ה שם. תשובת רב יהודאי נאמן (בשכ"ל הלשם ענין תפילין). רא"ש הל' תפילין סי' כח (הובא בב"י).
ו קדושין לה, א. תשובת רב יהודאי נאמן שם. רא"ש שם.
ז שגות י"ג, ט.
ח רא"ש שם. ע"י תהלה לרוד ס"ק א. הקרי הלכות ח"ה ג, ב.
ט מנחות דף מד ע"א. תשובת רב יהודאי נאמן בארומות היים הלכות תפילין סי' א.
י טור ושורש סעיף ב. וראה סמ"ג עין ג. רא"ש הל' תפילין סי' כח.
יא ר' ינאי שבת נט, א.
יב אביי שם.
יג סעיף א.
יד ראה גם לעיל רפ"י כה.
טו כדלקמן סי' פ ס"א ובסי' קג סמ"ב לענין תפלה. ועי' סי' פ ס"ג לענין ק"ש. וראה לקמן סי' לח סוף סי' א.
טז כדלקמן סי' סא ס"א לענין ק"ש. ובסי' צח ס"א לענין תפלה.

קעז שו"ת רד"ע מפאנו סי' לח. ת"א סק"ג. וראה לעיל סי' לב סעיף ה. אותיות הרב ע' שא"א קובץ יגדיל תורה (ג) חוב"ב ע' ג. בית מדרשו סי' ג.
קעח החוב"ב פ"ב מהל' תפילין ה"ט. פ"ה ה"ג. פ"ז ה"ט. רבינו יהודה טיב"ב ה"ב בשם רבינו נאמן. מור ושורש ס"ג.
קעט ד"ת בחל' ס"ת שלו. הובא באור זרוע סי' הקד ובתהוות חיימוניות הלכות תפילין פ"א אות צ וכאנור פ"ה ס' וכן הוכיח במנור חז"ל סי' עדר נדבכי הרא"ש וכן הוכיח בב"י ד"ה וא"א ד"ל מ"י התרומה סוף הל' תפילין. וכ"פ הב"ח.
קפ מ"א סק"ג.
קפא בי"ח. ת"א שם.
קפב שורש סעיף ג.
קפג רא"ש הל' תפילין במסופ. הובא במנור.
קפד תקון תפילין באת ל. הגהת ברוך שאמר שם. דרכי תשובה ס"ק.

סימן לז

א שחושא דבא (הובא ברא"ש סוף הלכות תפילין). מור וש"ע סעיף א.

הלכות תפילין לזילה

קמו

ג קמן הודיע לשמור תפילין¹ במהרה שלא יפיה בהן ושלא ליטח בהם² ושלא יכנס בהן לבית הכסא³ אפילו לקטנים⁴ חייב אביו לקנות לו תפילין⁵ להנכו במצות⁶.

ויש מי שאומר⁷ שקמן זה הוא בן י"ג שנה ויום א' אלא שלא הביא כ' שערות⁸ אבל פחות מכן אין בו דעת לשמור תפילין ואין מחנכין אותו בהן וכן נהגו⁹ במדינות אלו מקדם.

ועכשיו¹⁰ נהוגם להנכו ב' וג' חדשים קודם הזמן¹¹:

לח מי הם החייבים בתפילין והפטורים ובו י"א סעיפים:

א חולה מעיים פטור מן התפילין¹² אפילו אין לו צער¹³ ואפילו הולך בשוקים וברחובות¹⁴ מפני שאין יכול לזוהר בהן היטב לשמור את עצמו בנקיט ואין לו להחמיר על עצמו בזה אלא בשעת קריאת שמע ותפלה¹⁵ והוא שנראה לו שיכול להעמיד את עצמו בנזף נקי¹⁶ (וכיזע ועשה מי שאינו יכול להשמר את עצמו מהפיח בשעת התפלה יתבאר בס' פ'):

ב אבל שאר חולה¹⁷ אם מצטרף בחליו ואין דעתו מיושבת עליו מפני צער פטור מפני שאסור להסיר דעתו מהן ואם לאו חייב אף על פי שהוא חולה¹⁸:

ג נשים ועבדים כנענים פטורים מתפילין¹⁹ מפני שהוא מצות עשה שהזמן גרמא²⁰ שהרי שבת ויום טוב אינן זמן תפילין²¹ ואם רצו הנשים להחמיר על עצמן ולהניחן מוחין בידן מפני שאינן יודעות לשמור את עצמן בנקיט²²:

ד המניח תפילין צריך לזוהר מהרהור תאות האשה ואם אי אפשר לו כלא הרהורים טוב שלא להניחם²³ והוא שידוע לו בודאי שאי אפשר שלא ירהר אבל מספק לא ימנע ממצות תפילין²⁴:

ה אבל ביום ראשון של אבילות²⁵ דהיינו ביום הקבורה²⁶ אסור להניח תפילין²⁷ מפני

יז סוכה טב, א.
 יח ספי' התינוטה מנף הל' תפילין (ד"ה אמר ר' ינאי).
 יט סמ"ק סי' קע. שילע סעף ג.
 יטו רש"י סוכה שם. רמ"א סעף ג.
 כ ע"י לקמן סי' מג סעף ג ושל"ג.
 כא סוכה שם. מור ושילע שם.
 כב רמב"ם הל' תפילין פ"ד ה"ג. רש"י סוכה שם ד"ה חייב בלילוב. וע"י לקמן סי' לפ סעף א. וראה לקיש' ה"ז ע' 234.
 כג בעל הניסוח הל' תפילין ח"ו. רמ"א סעף ג.
 כד ראה לקמן סי' טו ס"ז וס"ב. סי' תרנ"ג ס"ה. וראה דברי נחמ"י סו', א. תקרי הלכות ח"ה טו, א.
 כה רמ"א שם.
 כו מ"א ס"ק ד.
 כז וכו' מנהג הב"ד – ב' חדשים קודם הזמן, בתחילה בלא כרכה ואחר איהו שבועות בכרכה (פ' המנחות) – ת"ח ע' 4. וראה אנ"ק ח"א ע' עג. ה"ד ע' כג. ולענין תפילין דרית' ע"י לעיל סי' לד סי' ושל"ג.

סימן לח

א רב יהודה חזינין ק"י, א. מור ושילע סעף א.
 ב ב"י. רמ"א סעף א.

ג מ"א ס"ק א.
 ד תוס' כתובות ק', א ד"ה ונחת.
 ה מ"א שם.
 ו תשובת הרא"ש כלל ד סי' א. שילע סעף ב. וכו"ה לקמן סי' פ ס"ג.
 ז רמב"ם הל' תפילין פ"ד ה"ג. רמ"א סעף א ושילע סעף ט.
 ח ראה תקרי הלכות ח"ה נפג, א.
 ט חשונה ברכות כ, א"ב.
 י רא"ש פ"ג ברכות סי' ג והל' תפילין סי' כג (ממשמעות) דגמרא ברכות כ, ב. וע"י לעיל סי' ז סעף א. ושל"ג.
 יא רא"ש הלכות תפילין שם. כדלעיל סי' לא סעף א.
 יב מוה"ר"ם. הובא בכל בו סי' כא ובאורות חיים הל' תפילין סי' ג.
 יג מוה"ר"ם. הובא בכל בו שם ובאורות חיים שם. שילע ורמ"א סעף ד.
 יד מ"א ס"ק ד.
 טו בדייתא מ"ק כא, א. סוכה כה, ב. מור ושילע סעף ה.
 טז ט"ז ס"ק ג.
 יז לענין מנהג הב"ד ראה קנ"ו ותחי יתן אל לבו אות יג ואות יז. ולענין קיש' ותפלה ראה לקמן סי' עא"ב.